

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

”Abort: Mänsklig rättighet?

Nej, mord!”

En diskursanalys om abortmotståndet i EU

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Charlotta Österborg

Handledare: Hanna Wikström

Innehållsförteckning

	Sid.
Abstract	3
1. Inledning	4
2.1. Syfte	6
2.2. Frågeställningar	6
2.3. Bakgrund	6
2.4. Begrepp	9
3. Metodologi och utgångspunkter	10
3.1. Förförståelse och min egen utgångspunkt	10
3.2. Metodologi	11
4. Metod	13
4.1. Urval	14
4.2. Avgränsning	15
4.3. Objektivitet	16
4.4. Etiska överväganden	17
5. Teori	17
5.1. Tidigare forskning	17
5.2. Teoretiska begrepp	20
6. Analys	22
6.1. Analys	22
6.2. Slutdiskussion	35
7. Källor	37

Abstract

Titel: Abort – mänsklig rättighet? Nej, mord!
- En diskursanalys av abortmotståndet i EU

Författare: Charlotta Österborg

Nyckelord: Abortmotstånd, feminism, EU, diskursanalys

Syftet med min uppsats är att undersöka de konservativa krafter som verkar i Europeiska Unionen. För att göra det har jag valt att studera hur de argumenterar mot abort. Mina frågeställningar berör de teman jag funnit vara utmärkande i argumentationen: synen på kön, framförallt kvinnan; synen på sexualitet; vad man egentligen menar med *rätten till liv*, vems rätt man menar; maktförhållandet mellan individ och samhälle samt den mellan religion och vetenskap, vad vår lagstiftning ska grundas på enligt dessa. Materialet består av citat från beslutsfattare och andra som kretsar runt dessa i EU-parlamentet. Jag har använt mig av diskursanalys, en socialkonstruktionistisk metod där fokus ligger på hur vi konstruerar vår verklighet genom hur vi kategoriserar och pratar om den. Genom en feministisk-teoretisk lins ser jag hur dessa konservativa oroas över kvinnans ökade makt över sig själv och sin sexualitet. Abortfrågan symboliserar också maktkampen mellan kyrka och vetenskap och frågan om individens frihet kontra statens ansvar.

1 Inledning

Enligt WHO genomförs varje år ca 46 miljoner aborter runt om i världen. 19 miljoner av dessa är illegala. Detta till följd av konservativa och fundamentalistiska regeringars vägran att låta kvinnor bestämma över sig egen kropp och att det inte erbjuds lagliga aborter under medicinskt säkra förhållanden. Illegala aborter innebär ofta osäkerhet, till och med fara för kvinnans liv och hälsa. Ingreppen utförs av utbildade personer under ofta ohygieniska förhållanden med metoder som i värsta fall är dödliga. Man beräknar att 68 000 kvinnor dör varje år till följd av osäkra aborter. För de som överlever uppstår ofta komplikationer, exempelvis infektioner och blodförlust. I utvecklingsländer tar eftervård efter osäkra aborter upp stora delar av de knappa sjukvårdsresurser man har. I länder som Indien, Bangladesh, Nepal och Sydafrika är abort legalt, trots detta är medicinskt osäkra aborter vanliga. Anledningen är att många kvinnor inte vet att möjligheten finns, de saknar medel att betala för ingreppet eller resan till närmaste klinik.

I många länder i världen anses rätten till abort inte vara en mänsklig rättighet. Inte heller alla EU-länder är överens om detta. Abortfrågor ligger under hälso- och sjukvårdsfrågor, något som inte regleras av EU, utan är förbehållet varje medlemsstat att besluta om. Trots detta är kvinnors rätt att besluta om abort ett ständigt aktuellt diskussionsämne bland EU-parlamentarikerna. Dels argumenterar man för vikten av säkra aborter som en folkhälsofråga, där unionen drar upp riktlinjer för medlemsstaterna. Dels är det en viktig fråga vid beslut om internationellt bistånd. I nuläget är det faktiskt så att EU-länder som inte tillåter sina egna medborgare att göra abort ändå bidrar finansiellt till att utveckla abortfaciliteter i utvecklingsländer.

Flera forskare menar att förbudet mot abort håller på att luckras upp runtom i världen. Arisi kommer fram till att så även är fallet i Europa. Men alla håller inte med. Exempelvis RFSU varnar för de alltför konservativa tendenser som kunnat skönjas i Europa under de senaste åren. År 2004 valdes slovakiska Anna Zaborska till ordförande för europaparlamentets utskott för kvinnors rättigheter och jämställdhet. Utnämningen var högst kontroversiell. Den uppmärksammades speciellt av organisationer för rätten till abort, såsom *Catholics For a Free Choice* och fördömdes av flera andra parlamentariker, då Zaborska är uttalad homofob och abortmotståndare.

I år, 2007, är Tyskland ordförandeland för EU. Tysklands förbundskansler, Angela Merkel, har bjudit in samtliga medlemsstater för att diskutera hur en ny konstitution ska se ut. Inför detta har hon fört samtal med påven, Benedictus XVI, om vikten av att konstitutionen ska bygga på kristna värderingar.

Detta är något som oroar många, inte minst de organisationer som arbetar för en mer liberal lagstiftning kring sexualitet. Organisationerna *International Humanist and Ethical Union* (IHEU), the *European Humanist Federation* (EHF) och *Catholics for a Free Choice* (CFFC) har gått samman i ett projekt; *A vision for Europe*. De har arbetat fram Brysseldeklarationen, ett dokument som står för ett demokratiskt Europa där man värnar om individens frihet, oavsett kultur eller religion. Man menar att kristna värderingar ofta går hand i hand med konservatism och inskränkande av människors valfrihet gällande deras egen sexualitet, relationer, etc. Flera kristna grupper, där en av de mest inflytelserika är katolska kyrkan, motsätter sig som bekant kvinnans rätt att välja om och när hon vill skaffa barn, genom att förbjuda och fördöma användande av preventivmedel och möjligheten att göra abort.

EU är ett av världens mäktigaste samfund. De beslut som fattas där får konsekvenser, inte bara för unionens egna medborgare, utan för människor överallt. Att det nu förs en allvarlig diskussion om att implementera kristna värderingar i konstitutionen ses av många, inklusive mig själv, som ett allvarligt hot. Inte minst då detta bara är en av flera livsåskådningar som finns representerade i unionen. Det gör att mångfalden av kulturer och värderingar hotas och riskerar att inskränka vår möjlighet att välja hur vi vill leva. Men det hotar också vår rätt att bestämma över vår sexualitet, där rätten till abort ingår.

Vi kan redan se exempel på vad katolska kyrkans inflytande över Irlands och Polens lagstiftning har inneburit för kvinnor som blivit oönskat gravida. På Irland finns ingen möjlighet att få en laglig abort. De kvinnor som har råd och möjlighet åker istället till Storbritannien eller Nederländerna, där de får betala mellan 4000 – 16 000 kr för ingreppet. Enligt *Abort i Sverige*, SOU 2005:90, utfördes år 2004 6200 aborter på irländska kvinnor i Storbritannien. Polens lagstiftning tillåter abort om kvinnans liv eller hälsa är i fara, fostret är svårt skadat eller om graviditeten är en följd av våldtäkt. I praktiken är det dock nästintill omöjligt att få en abort utförd. Om man lyckas få det tillstånd som krävs kan läkarna ändå vägra med hänvisning till sitt samvete. Under 1970- och 80-talen, när landets styre var mer liberalt, utfördes över 100 000 ingrepp per år. Nu utförs endast ca 150 aborter varje år på allmänna sjukhus. Däremot uppskattar *Federation for Women and Family Planning* in Poland, Federa, att gynekologer utför mellan 70 000 och 150 000 illegala aborter varje år på sina privata mottagningar (ibid).

Med de konservativa vindar som blåser i Europa finns en utbredd rädsla för att acceptansen för olika typer av värderingar och livsstilar inte längre ska få plats i unionen. På längre sikt kan detta innebära ett hot för kvinnor i Europa. Kortsiktigt drabbas antagligen kvinnor i utvecklingsländer först, då konservatismen kan komma att påverka policyn för bistånd till dessa. Att minska eller stoppa arbetet med att erbjuda säkra aborter

till kvinnor runt om i världen kan få ödesdigra konsekvenser. Min uppsats handlar just om hur aborträtten hotas, inom Europa men också i resten av världen, på grund av påverkansarbete av EU-parlamentariker och olika lobbyorganisationer som kretsar runt beslutsfattandet i EU.

2.1 Syfte

Syftet med min uppsats är att undersöka de konservativa elementen inom EU, som berör frågan om abort. Jag är en av alla de som värnar om kvinnans rätt att bestämma över sin kropp, därför har jag valt ut abortfrågan för att studera dessa närmre. För att kunna vinna debatten krävs det att man lär känna motståndet. Därför har jag studerat hur man argumenterar mot abort inom EU. Hur stort inflytande har abortmotståndarna i EU? Vad har man för argument mot fria aborter? Förhoppningen är att min uppsats blir en del i pusslet i arbetet för en mer liberal syn på aborter bland beslutsfattare i Europa.

2.2 Frågeställningar

- Hur framställs kvinnor i debatten om abort i EU?
- Hur framställs sexualitet av abortmotståndarna?
- Hur ser de på kyrkans och religionens roll i EU?
- Hur ser de på individens makt i förhållande till samhällets?

2.3 Bakgrund

I FN's allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna står ”*Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter*”. Innan man 1948 beslutade att detta skulle bli den slutgiltiga formuleringen fanns det flera andra förslag. Olika grupper ville att alla människor, även ofödda, skulle inkluderas. Efter diskussioner blev ordet ”födda” ett mycket viktigt litet ord i sammanhanget, både för de som värnar om fostrets liv och för de som värnar kvinnans rätt att bestämma över sig egen kropp.

Under 1800-talet fann man svaret på ett av livets mysterium, man upptäckte det kvinnliga ägget och på så sätt fick man svaret på hur liv faktiskt blir till. Katolska kyrkan såg det som beviset för att mänskligt liv och även vår själ uppstår vid befruktningsögonblicket (”*Conception and abortion in Roman Catholicism*”, Gudorf i *Sacred rights*, Maguire (red) 2003). Därmed anser de att de mänskliga rättigheterna gäller från denna tidpunkt. Det får till följd att man anser abort vara mord på ett ofött barn och bör därför förbjudas.

Världens största paraplyorganisation för sexuell hälsa och därtill hörande rättigheter

(SRHR) heter *International Planned Parenthood Federation*, IPPF. De menar att abort på grund av att det är ett medicinskt ingrepp som ju alltid innebär en viss risk, och även känslomässiga skäl gör att det aldrig är ett lätt val att göra. De vill minimera antalet aborter genom sexualundervisning och tillgång till preventivmedel. Även om detta var realitet överallt skulle ändå oplanerade graviditeter inträffa. Det är då en självklarhet att det ska vara upp till kvinnan att bestämma om hon vill genomgå graviditeten och föda ett barn eller inte. Om inte ska det finnas medicinskt säkra och lagliga kliniker tillgängliga (IPPF, 2004: *Why we need to talk about abortion*).

År 1994 höll FN en banbrytande befolkningskonferens i Kairo; *International Conference on Population and Development*, ICPD. Representanter från nästan alla länder i världen var närvarande, och 179 av dem skrev under den handlingsplan, Program of Action, rörande RHR (reproduktiv hälsa och därtill hörande rättigheter) som utformades. Majoriteten av deltagarna ville ha en överenskommelse om tillgängliga, legala aborter för alla kvinnor världen över. Men då Vatikanen tillsammans med ett par katolska och några enstaka muslimska länder protesterade mot reproduktiv hälsa över huvud taget fick man kompromissa. Texten om aborter lyder:

”In no case should abortion be promoted as a method of family planning. All governments, intergovernmental and non-governmental organisations are urged to strengthen their commitments to women's health, to deal with the health impact of unsafe abortion as a major public health concern and to reduce the recourse to abortion through expanded and improved family planning services. Any measures or changes related to abortion within the health system can only be determined at the national or local level according to the national legislative process. In circumstances where abortion is not against the law, such abortion should be safe. In all cases, women should have access to quality services for the management of complications arising from abortion. Post-abortion counselling, education and family planning services should be offered promptly, which will also help to avoid repeat abortions.”

(Paragraf 8:25 ”Program of Action” i rapporten *Fokus Kairo*, RFSU)

Som jag tidigare nämnt omfattar EU:s lagstiftning rörande medlemsländerna inte abortfrågor, utan det beslutas om på nationell nivå. Men i sitt biståndsarbete, som är världens mest omfattande, arbetar man enligt ICPD's (*International Conference on Population and Development*) handlingsprogram och bygger exempelvis kliniker, utbildar och finansierar personal och material för säkra aborter i utvecklingsländer.

I Sverige får kvinnan bestämma själv om hon vill göra abort till och med vecka 18 i graviditeten. Till och med vecka 22 är abort endast möjligt om det finns synnerliga skäl. Huruvida detta föreligger beslutas av Socialstyrelsen. De olika skäl, som i varierande grad anses godtagbara för abort runt om i världen är om kvinnans liv eller hälsa är i fara, om fostret är svårt skadat eller om graviditeten är orsakad av våldtäkt.

En stor del av världsdebatten om abort kretsar kring de av FN fastställda mänskliga rättigheterna, där det anges att ”varje människa föds fri”. För oppositionen med Vatikanen i spetsen är detta felaktigt. De lobbar ständigt för tillägget att även ofödda ska skyddas av de mänskliga rättigheterna. Enligt deras tro ”besjålas” fostret redan vid befruktningen och ska från detta ögonblick anses ha fulla rättigheter. För den gravida kvinnan innebär det att en abort, även i de första veckorna av graviditeten, gör henne till en mördare. De som arbetar för en mer liberal lagstiftning, där *International Planned Parenthood Federation* är en av de starkaste rösterna, anser att abort är något som bör och kan undvikas i många fall med hjälp av sexualupplysning och tillgängliga preventivmedel. Men trots detta kommer kvinnor att bli oönskat eller oplanerat gravida. Då ska en medicinskt säker abort vara hennes rättighet. Vid befolkningskonferensen i Kairo, 1994, fastslogs att abort aldrig ska propageras för som en familjeplaneringsmetod. Men i de länder där abort är tillåtet är staten skyldig att verka för att de utförs på ett säkert sätt så att kvinnan inte kommer till skada.

2.4 Begrepp

2.4.1 Abort

Med abort menas ett aktivt och medvetet avbrytande av en graviditet. En abort kan antingen utföras medicinskt eller kirurgiskt. Om den utförs tidigt i graviditeten, fram till och med vecka 9, kan man välja medicinsk abort, vilket är en ganska ny metod. Då får kvinnan tabletter som ger samma effekt som ett spontant missfall, man får en blödning som gör att fostret stöts ut. Förloppet är över på ett par timmar och utförs oftast i öppenvården, det vill säga att övernattnings inte är nödvändigt.

Fram till och med tolfte graviditetsveckan är en kirurgisk så kallad vakuumaspiration möjlig. Det innebär att man med hjälp av en vakuumsug suger ut foster och moderkaka. Själva ingreppet tar ca 15 minuter, efter någon timme kan man åka hem. Både vid vakuumaspiration och medicinsk abort aborterar 95-98 % av kvinnorna komplett, det vill säga utan komplikationer och att både foster och moderkaka aborteras.

Sena aborter går till på ungefär samma sätt som en medicinsk, men man får upprepa proceduren med tablettintag ett par gånger. Man kan också behöva vidga livmoderhalskanalen. Aborten tar då upp till 10 timmar (SOU 2005:90).

2.4.2 SRHR

Förkortningen står för *Sexual and Reproductive Health and Rights* och används av organisationer runt om i världen. Vid befolkningskonferensen i Kairo 1994 diskuterades dessa termer häftigt. Definitionen av reproduktiv hälsa baseras på WHO's definition. Det inkluderar varje individs rätt till ett säkert och tillfredställande sexliv samt rätten att välja om och när man vill skaffa barn. Vidare har man rätt till tillgängliga medel för att kunna kontrollera sin fertilitet. Reproduktiva rättigheter var ett av de mest kontroversiella begreppen under konferensen. Vatikanen tillsammans med flerakatolska länder, främst i Sydamerika (Nicaragua, Honduras, Argentina), samt det muslimska Brunei Darussalam opponerade sig mot att rätt till säker abort skulle ingå i termen. Sexuella rättigheter har ännu inte definierats i något internationellt dokument. För många konservativa krafter motsätter sig det eftersom det inkluderar kvinnors, ungdomars och HBT-personers (homo- bi- och transsexuellas) rättigheter. Man menar att sexuella rättigheter är inkluderade i de reproduktiva, eftersom syftet med sex är reproduktion. Andra former av sexualitet än den som inom äktenskapet avser att avla barn erkänns inte och skall därför inte beskyddas under några rättigheter.

2.4.3 Pro-choice

Detta kallar sig ofta de personer och organisationer som är för individens rätt att välja om och när man vill skaffa barn. Av oppositionen kallas dessa grupper ofta pro-abortion, men detta är vilseledande. Jag känner inte till någon organisation som endast förespråkar abort utan att samtidigt kämpa för en objektiv sexualupplysning, tillgång till preventivmedel och tillgängliga vårdinstanser.

2.4.4 Pro-life

Abortmotståndarnas egen definition som syftar till rätten till liv och då framförallt gällande foster. Men verksamheten är oftast även riktad mot aktiv dödshjälp och stamcells forskning på befruktade embryon.

3. Metodologi och utgångspunkter

3.1 Förförståelse och min egen utgångspunkt

Jag gjorde min praktik för och är numer medlem i en organisation som arbetar för kvinnans rätt att välja en medicinskt säker abort om hon så önskar, YouAct. YouAct är ett europeiskt ungdomsnätverk som arbetar för ungdomars sexuella rättigheter i världen. Min utgångspunkt är att väldigt få personer försätter sig medvetet i en situation där man måste ta ställning till om man vill behålla ett barn eller inte. Abort är aldrig en enkel lösning på problemet. Genom att ge alla tillgång till information om sexualitet, graviditet och preventivmedel kan och bör man reducera antalet aborter. Men även i en perfekt värld kommer kvinnor att bli gravida mot sin vilja eller få sina förutsättningar förändrade så att det inte känns rätt att föda ett barn. Då ska man oavsett geografisk, social eller ekonomisk status ha möjligheten att själv få avgöra om man vill göra en abort.

Den diskurs jag har analyserat ligger mig alltså väldigt nära. Det blir därför extra viktigt för mig att vara medveten om min egen position så att mina värderingar inte överskuggar analysen. Som del i den kultur man själv undersöker kan man lätt betrakta utsagor som självklara sanningar istället för sociala konstruktioner som kunde ha varit annorlunda. Ett sätt att undvika detta är att försöka ställa sig själv främmande inför det man ska undersöka (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Jag är medveten om att jag i min analys emellanåt kan verka negativ till barn, föräldraskap och kärnfamiljen. Därför vill jag understryka att jag inte är kritisk till dem som väljer att skaffa barn och leva i tvåkönade förhållanden utan till synen på att det är det enda tänkbara sättet att leva. Även om man väljer bort eller inte kan få barn eller om man lever ensam eller i ett samkönat förhållande har man rätt till samma respekt och självklara plats i det samhälle man lever i.

3.2 Metodologi

3.2.1 Diskursanalys

Jag har valt diskursanalys som metod då jag tycker att den är mest användbar för att få svar på mina frågeställningar. Jag är intresserad av hur debatten ser ut, vilka olika argument som förs fram och vad det kan få för konsekvenser och inte exempelvis vilka argument som är sanna eller falska, har en korrekt analys som grund eller är ”de bästa”.

Diskursanalysen kan kritiseras för att den faktiskt inte ger några direkta svar. Om man vill utröna om abort är rätt eller inte får man genom diskursanalysen inte så mycket hjälp, åtminstone inte vid ett första ögonkast. I vissa av de citat jag presenterar nedan kan man fundera över sanningshalten till exempel. Diskursanalysen ger inga svar på vad som är sant och falskt, utan den diskuterar bara olika sätt att framföra något samt vilka konsekvenser det får när man väljer ett visst sätt att göra det på. Den lämnar det istället upp till läsaren att värdera både diskursen/texten i sig själv och rimligheten forskarens analys. Därefter kan läsaren själv avgöra vilken diskurs, med de konsekvenser för ens världsbild som denna medför, som passar honom eller henne bäst.

Att använda sig av diskursanalys som metod känns också meningsfullt för mig som blivande socionom. I socialt arbete stöter man hela tiden på olika, ibland motstridande, uppfattningar om världen och/eller en viss situation som man till uppgift att lösa. Med hjälp av kunskap i just diskursanalys tror jag att jag kommer få lättare att kritiskt granska dessa olika förhållningssätt och urskilja dem som just olika perspektiv och inte nödvändigtvis som mer sant, falskt, rätt eller fel. Diskursanalysen erbjuder också en metod för att ifrågasätta och uppmärksamma sådant som ses som självklart och naturligt och därför inte synliggörs som ett perspektiv bland andra perspektiv.

Metoden är kvalitativ till sin karaktär och den används för att analysera mening och mönster i texter. Enligt Sahlén är en av diskursanalysens funktioner att identifiera och beskriva diskurser. Ordet diskurs används i flera olika sammanhang, men i Sahléns definition innebär det de utsagor, och därmed olika perspektiv på ett fenomen, som kan utvinnas ur ett textmaterial (1999). Diskurs kan också förklaras som ett bestämt sätt att tala om och/eller förstå verkligheten (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Syftet är inte att förstå textens "egentliga" eller "sanna" innebörd, som i en ren textanalys eller hermeneutik till exempel, utan innehållet i form av olika perspektiv som betraktas som diskurs/argument (Sahlén, 1999). Det är alltså inte huruvida utsagan är sann som är av intresse. Istället intresserar man sig för vad diskursen får för konsekvenser för hur verkligheten konstrueras (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Man tolkar uttrycken och begreppen som används, vilka ord man väljer, vad författaren/talaren underförstår och implicerar. Men man granskar också själva sammanhanget som diskursen ingår i. Hur har den uppstått, hur underhålls den, hur används den? Vad har den för ursprung, hur har den utvecklats och vad har den för förutsättningar? Dessa frågor visar på diskursanalysens dubbla natur. Å ena sidan är den ett redskap för att förstå bilden av verkligheten. Hur man argumenterar om exempelvis abort får konsekvenser för hur vi konstruerar vår verklighetsbild av abort. Diskursen får också konsekvenser för närliggande diskurser, såsom jämställdhetsfrågor eller mänskliga rättigheter. Analysen bidrar alltså till förståelse

för de konsekvenser som diskursen får genom de konstruktioner av verkligheten som den både skapar och vidmakthåller. Men å andra sidan kan man förstå diskursens utveckling genom att se på hur samhället förändras (Sahlin, 1999).

En diskurs är aldrig helt ensam om att definiera ett ämne, andra synsätt kämpar också om tolkningsföreträdet. Till synes olika diskurser kan kollidera med varandra och endast en av dem kan vinna. Konflikten mellan olika världsbilder kallas av Laclau för antagonism eller motdiskurser. Om en diskurs vinner och, åtminstone för en tid, blir ”den enda sanningen” uppstår hegemoni, eller dominans. Alla alternativa synvinklar har då undertryckts och en enda objektiv verklighetsuppfattning råder (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

3.2.2 Socialkonstruktionism

Diskursanalys är socialkonstruktionistisk. Enligt socialkonstruktionismen konstruerar vi vår verklighet utifrån kulturella och historiska betingelser. Hur vi uppfattar världen beror på exempelvis vår sociala tillhörighet. Vår kunskap frambringas i sociala processer. I dessa lär vi oss att kategorisera människor som exempel troende och/eller EU-medborgare. Vissa kategorier framhävs (på bekostnad av andra kategorier, uppfattningar eller fenomen), vissa får positiv och andra negativ laddning. Vår uppfattning av verkligheten blir därför inte objektiv, utan en produkt av vårt sätt att kategorisera. Hur vi konstruerar verkligheten socialt får konkreta konsekvenser i våra handlingar, som blir olika beroende på hur vår världsbild ser ut (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Sammanfattningsvis är diskursanalys alltså en socialkonstruktionistisk metod. Den används för att analysera hur vi konstruerar vår verklighet genom att dela in fenomen omkring oss i olika kategorier. Den ger inga svar på vad som är rätt och fel, utan beskriver hur olika diskurser ger olika syn på världen. Den kan också ge svar på vad konsekvenserna blir av att en viss diskurs dominerar.

4. Metod

De texter jag har valt att analysera återges ordagrant. På så sätt får läsaren möjlighet att göra sin egen tolkning av materialet och kan själv avgöra om min analys är rimlig. Ofta, menar Bjömsson m.fl., blir tolkningarna ändå olika. Vi har alla olika förståelse och kommer därför att göra olika bedömningar av vilka argument som är mest övertygande, naturliga och vad som ses som självklart (1994).

Mitt material består främst av uttalanden i debatter i EU-parlamentet och ett citat från en tidningsartikel där en parlamentariker intervjuats angående sin syn på abort. Uttalanden av parlamentarer är själva kärnan som jag har utgått ifrån. För att visa på hur andra grupper och personer med inflytande uttalar sig har jag även plockat några texter från en lobbyorganisation och ett parti som ställde upp i det senaste parlamentsvalet.

4.1 Urval

I Sverige är aborträtten en nästintill död fråga. Vår lagstiftning från 1970-talet ifrågasätts knappt alls längre i politiska sammanhang. Men i länder där kyrkan, och främst då den katolska, är en stark lobbyorganisation är abort en ständigt debatterad fråga. Även i EU har den seglat upp på dagordningen sedan unionen utvidgades 2004 med tio nya medlemsländer. I Sverige har den aktualiserats på senare år i och med rätten för EU-medborgare att söka vård i valfritt land i unionen. Då flera av de nya medlemsstaterna har väldigt restriktiv lagstiftning eller dålig tillgänglighet till vård har kvinnor från framförallt Polen sökt hjälp i Sverige.

För att kunna belysa hur diskurser om abort ser ut har det varit viktigt att välja empiriska exempel ur sammanhang där sådan diskursproduktion faktiskt äger rum, är synlig och där argumenten får störst slagkraft. Att fråga abortmotståndare direkt hade gett mig insikt i hur de tänker och möjligtvis varför de tänker som de gör. Att göra intervjuer med parlamentarer hade heller inte varit möjligt för en uppsats på c-nivå. Dessutom hade troligtvis mycket av det dynamiska gått förlorat då de skulle formulera sig med min uppsats syfte i åtanke och utan att försöka vinna politiska poäng.

Det intressanta för mig är att studera hur man formulerar sina argument på den politiska arenan och vad det kan få för konsekvenser. Jag har därför valt att samla in publicerade uttalanden där europaparlamentarer uttrycker sig negativt till abort. Att använda officiella uttalanden i EU-parlamentet eller frågor till kommissionen känns självklart, då de får direkta konsekvenser för beslutsfattandet i unionen. Men även tidningsartiklar är en viktig källa, då media ofta tvingar upp ämnen även på politikernas dagordning. Hur diskursen utformas i pressen påverkar också hur den kommer att se ut i politiska sammanhang såsom rapporter, betänkanden och beslut. Utanför kretsen av parlamentarer finns en uppsjö av lobbyorganisationer med olika grad av inflytande. Utöver de ackrediterade organisationerna finns det ännu fler som bedriver lobbyarbete, har medlemmar i parlamentet eller fungerar som rådgivare åt dessa. Slutligen har jag använt mig av något enstaka exempel från någon nationell debatt i ett EU-land. Den interna politiken i medlemsländerna kan ge en fingervisning om i vilken riktning EU:s

politik är på väg.

Sahlin redogör för flera olika tillvägagångssätt för att välja ut sina texter. Enligt Fairclough bör urvalet baseras på den egna mentala modellen, helt enkelt ens förståelse för vad som är viktigt. Foucaults princip innebär att man helt enkelt väljer texter utifrån sin problemställning. Själv menar hon att det vanligaste sättet är att man utgår ifrån ett antal texter om det aktuella ämnet och sedan allteftersom det passar och behövs plockar in fler (Sahlin, 1999).

Mitt eget tillvägagångssätt är en blandning av dessa olika. Jag började med att läsa artiklar och rapporter från de organisationer jag kände till; RFSU (Riksförbundet för sexuell upplysning), WPF (World Population Foundation), PES (Party of European Socialists), IPPF (International Planned Parenthood Foundation), Catholics For a Free Choice med flera. Där hittade jag nya artiklar och namn på abortmotståndare bland EU:s parlamentariker. Jag letade sedan vidare, via google för att hitta tidningsartiklar och via EU-parlamentets hemsida för att hitta deras tal, rapporter och frågor i officiella EU-sammanhang. Jag använde också sökorden ”abort” och ”reproduktiva rättigheter” och sökte bland parlamentets debatter.

I mars 2006 hölls en konferens i europeiska parlamentet; *Aid For Women's Health: Which Agenda Is Best?* Konferensen, som ordnades av parlamentarikern Konrad Szymanski (UEN) och organisationerna CARE Europe, New Women for Europe och Matercare International, var ett svar på ”de åtgärder som vidtagits mot rätten till liv och familjens rättigheter i Europa och framförallt i europeiska parlamentet”. Szymanski publicerade 2007 en rapport med tal från konferensen, vilka jag har använt som underlag för min analys.

Via den folkpartistiska/kristdemokratiska EU-parlamentariska gruppen, EPP-EP (*Group of the European People's Party (Christian Democrats) and European Democrats*), och gruppen UEN (*Union for Europe of the Nations*) hittade jag fler namn på abortmotståndare. De har även flera texter och referenser till tidningsartiklar gällande abortfrågan på sin hemsida. På parlamentets hemsida finns en lista med ackrediterade organisationer. Jag har gått igenom denna och hittat några som profilerar sig som pro-choice och där hittat artiklar i ämnet.

4.2 Avgränsning

I en debatt finns det alltid minst två läger som tycker olika, ibland tvärtemot varandra.

Frågan om abort är inget undantag, om inte FN och EU antagit stadgar och mål som förespråkar säkra aborter skulle det inte finnas några abortmotståndare. Det kan verka självklart att i en studie som min undersöka båda dessa sidor, men det har jag valt att inte göra. Argumenten för rätten att välja kan jag redan, jag hör dem ofta och jag använder dem själv. För mig är det mer intressant att granska motargumenten. Eftersom jag själv har antagit en tydlig ståndpunkt i frågan är jag rädd att en analys av de båda skulle bli för svart-vit, ont mot gott. Genom att presentera uttalanden som alla går i samma riktning tror jag att det blir lättare att problematisera och nyansera tolkningen av dessa.

Jag har inte haft någon tyglig regel till hjälp för att avgränsa mitt material, utan bara försökt att välja så relevanta uttalanden som möjligt. En mental modell för hur jag bestämt texternas relevans var att jag tänkte mig europeiska parlamentet som mittpunkt, där ett tals påverkan kan få störst konsekvenser för beslutsfattandet. Jag har sedan försökt värdera hur långt ifrån den mittpunkten som en person, ett uttalande eller en organisation befinner sig, med både tidpunkt (ju nyare desto mer relevant) och position som aspekter. Bland de icke ackrediterade organisationerna är det svårt att avgöra hur stort deras inflytande är. Bedömningen är gjord utifrån min egen kännedom om dem samt om de omtalas av erkänd press eller andra organisationer.

4.3 Objektivitet

Enligt Svenning innebär validitet hur väl ens undersökning lyckas fånga verkligheten. I en socialkonstruktionistisk undersökning som min blir detta dock paradoxalt. Jag är inte ute efter att fånga verkligheten eller ”den enda sanningen”. Om ens utgångspunkt är att det inte finns någon sanning så finns det heller ingen objektivitet. Thörn menar att man genom en öppen forskningsprocess, där man även anger sina egna utgångspunkter, istället ger läsaren möjlighet att följa ens forskning. Denne kan på så sätt själv bedöma rimligheten i ens analys/resultat och man kan uppnå intersubjektivitet istället för objektivitet. (Thörn, Kvinnans plats(er). Bilder av hemlöshet, 2004). I uppsatsen har jag diskuterat min egen utgångspunkt och istället för att återge vad uppgiftslämnarna har sagt har jag använt deras exakta ord för att läsaren ska kunna följa min forskning och förstå hur jag kommer fram till mina ”resultat” i analysen.

Reliabiliteten i min undersökning kan inte bero av sanningshalten i informanternas uttalanden. Det relevanta är inte *vad* de pratar om utan *hur* det sägs. ”Forskarens förmåga att visa upp en trovärdig argumentation bidrar till både reliabilitet och validitet i forskningen”. (Wikström, H, 2007: (O)möjliga positioner, sid 104)

4.4 Etiska överväganden

Eftersom jag har gjort en textanalys och inte några intervjuer har Vetenskapsrådets etiska råd inte varit relevanta för min undersökning. Mitt material består av redan offentliga texter och det har därför inte varit aktuellt att kontakta informanterna för samtycke. För mig har det varit viktigare att använda mina texter på ett ansvarsfullt sätt. Jag har ansträngt mig för att inte förvränga deras syfte eller ta dem ur det sammanhang som de är gjorda i. Jag har försökt göra min forskningsprocess tydlig för läsaren att följa och angivit min egen utgångspunkt. Trots att mina egna åsikter går tvärtemot de som jag studerat har jag försökt behandla uttalandena och personerna som gjort dem med respekt.

I korthet: Jag har med någon form av snöbollsmetod valt ut citat från debatter av främst ledamöter i Europaparlamentet, någon tidningsartikel där dessa uttalar sig samt texter från hemsidor av ackrediterade lobbyorganisationer och ett parti som ställt upp i parlamentsvalet. Letandet efter material började på de hemsidor och bland organisationer jag kände till sedan innan, därifrån hittade jag nya länkar och namn. Jag sökte även på abort i parlamentets hemsidas arkiv. Själv är jag engagerad för sexuella rättigheter, där rätten för kvinnan att bestämma över sin kropp, exempelvis om hon vill göra abort, är en del. Denna sida av debatten valde jag dock bort då den ligger mig så nära. Det är inte lika intressant för mig att studera de argumenten och dessutom är jag rädd att analysen skulle bli för uppdelat i den onda och goda sidan. Att redogöra för min egen utgångspunkt och en ansats att tydliggöra min metod och analys blir extra viktigt i en poststrukturalistisk studie, där begreppen validitet och reliabilitet får en något annan betydelse än i klassiska kvantitativa studier. Tydligheten och en respektfull hantering av de texter jag använt är även riktmärken jag använt mig av ur en etisk aspekt.

5. Teori

5.1 Tidigare forskning

Abortfrågan har under lång tid varit ett aktuellt ämne inom EU. Bland de nya medlemsstaterna finns flera med starka katolska band, däribland Polen och Slovakien, vilket ytterligare har underblåst debatten. Trots detta finns det väldigt lite tidigare forskning kring just abortdiskussionen i EU. Jag har istället valt att ta upp två studier av diskursen inom katolska kyrkan och den mer generella internationella diskursen.

I boken *Sacred rights* framför flera författare indikationer på att abortförbud runt om i världen håller på att lösas upp (Maguire (red), 2003). I kapitlet "Contraception and Abortion in Roman Catholicism" redogör Gudorf för katolska kyrkans syn på abort. När

man upptäckte kvinnans ägg sågs detta genast som ett tecken på att livet och själen uppstår vid befruktningsögonblicket, vilket ligger till grund för den mycket restriktiva synen på abort. Detta har inneburit bekymmer när man senare har upptäckt att befruktningen inte äger rum vid ett enda tillfälle, utan pågår under en längre tid. Det tar ett par veckor innan all arvs massa från ägget har absorberats av embryot. Om det tar veckor för den genetiska identiteten att fastställas borde inte heller själen vara ”färdig” vid konceptionen. Det har på grund av bland annat det här funnits betänkligheter inom katolska kyrkan om när själen faktiskt infinner sig, eller besjålas. Osäkerheten kring abortfrågan visar sig i de katolska ländernas oenighet om när det kan vara tillåtet, om kvinnans liv är i fara etc. I många katolska länder är fattigdom ett stort problem. Då abort och preventivmedel inte är tillåtet föds barn som föräldrarna inte har råd eller möjlighet att ta hand om. Många unga tjejer som blir gravida trots att de inte är gifta tvingas genomgå graviditet och förlossning i hemlighet och sedan lämna bort eller till och med döda barnet för att undvika att få skämmas inför familj, släkt och samhälle. Gudorf tror att befolkningsproblemen kommer att tvinga katolska kyrkan och katolska regeringar att, inom en eller två generationer, lätta på förbudet mot preventivmedel och även tillåta tidiga aborter (ibid).

I kapitlet ”Religion, State and Population growth” i samma arbete visar Jain statistik på att människor använder sig av preventivmedel trots att det bryter mot både ländernas lagar och kyrkans förmaningar. Hon menar att Vatikanen trots allt inte har så stort inflytande på människors sexliv och familjeplanering. Barcelatto och Dawson ser tecken på att världen är på väg mot konsensus gällande aborter (”Reproduction and Sexuality in a Changing World”). Som exempel tar de befolkningskonferensen i Kairo 1994, kvinnokonferensen i Beijing 1995, konferensen för religiösa ledare i Belgien 1994 och flera internationella gynekologkonferenser (*Federation of Gyneacologists and Obstetricians*, FIGO). Varje gång vinnas ny mark för liberalare syn på aborter. När länder ändrar sin lagstiftning är det nästan alltid i tillåtande riktning (Maguire (red) 2003).

I sin artikel ”Changing attitudes towards abortion in Europe” ser Arisi samma tendenser. Trots att det fortfarande finns ett motstånd, framförallt från de katolska länderna, luckras de restriktiva lagstiftningarna upp mer och mer (*European Journal of contraception and reproductive health care*, 2003 vol 8).

Men alla är inte lika positiva. I RFSU:s rapport *Fokus Kairo* beskriver Närlid det dubbla förhållningssättet som EU har gentemot reproduktiv hälsa. I officiella sammanhang försvarar man sexuell och reproduktiv hälsa och lovade att från och med år 2000 avsätta 300 miljoner euro per år i budgeten för bistånd till ändamålet. Men löftet har endast

delvis infriats; endast 204 miljoner euro har hittills betalats ut och man har samtidigt frusit delar av de fastställda ökningarna i budgeten. Slutsatsen blir att retoriken kring SRHR är bra, men när man ser till resultaten så håller man inte vad man lovat. Närlid vill se mer diskussion kring frågorna, som hon menar är har dött ut i EU-sammanhang ("EU:s dubbla agenda" i *Fokus Kairo*, 2004).

Kulczyckis *Abortion Debate in the World Arena* jämför abortdebatten i Mexiko, Kenya och Polen. Han finner att katolska kyrkan är den starka kraften bakom förbudet i alla länderna. Vatikanen driver frågan hårdare och hårdare, samtidigt blir lobbyorganisationerna fler och starkare. Han ser tecken på liberalisering av lagstiftningen runt om i världen, men han problematiserar också en möjlig utveckling. I Kenya slits man mellan traditionella värderingar och en vilja att modernisera. Runt sexualitet finns starka tabun som försvårar att ämnet ens kommer upp till diskussion. I Mexiko kompliceras frågan av sin koppling till kvinnans roll i samhället och starkt inflytande från kyrkan. Den polska debatten karakteriseras av två monologer snarare än en dialog. De konservativa lägger tyngdpunkten på moraliska och filosofiska aspekter medan liberalernas perspektiv är pragmatiskt och materiellt.

På ytan ser debatterna olika ut i olika delar av världen, men Kulczycki hävdar att det trots allt handlar om rädslan för att de sociala strukturer ska förändras och att kvinnors valmöjligheter ska öka. Av samma anledning är dessa konservativa emot preventivmedel, vilket annars kan verka paradoxalt. Om man ser abort och dagen efterpiller som mord borde man rekommendera preventivmedel till dem som vill undvika graviditet.

Då jag inte lyckades hitta någon forskning kring abortdiskussionen i EU har jag alltså istället använt mig av studier om katolicism och abort samt ett mer generellt, globalt perspektiv. Många forskare ser en förskjutning mot mer liberal lagstiftning världen över, men det finns även de som hävdar motsatsen. RFSU varnar för de konservativas allt större inflytande över beslutsfattandet i EU. Kulczycki problematiserar situationen i Kenya, Mexiko och Polen, där det på ytan ser ut att finnas helt olika hinder. Men skrapar man lite så finns det gemensamma underliggande nämnare såsom rädslan för en ökad makt för kvinnor och förändrade sociala strukturer.

5.2 Teoretiska begrepp

5.2.1 Om abort

Ett annat tema som Kulczycki tar upp är striden om vem som ska styra samhället, kyrkan

eller staten, där abortdebatten har blivit en viktig symbolfråga. För liberalerna blir det en kamp för att inte låta en livsåskådning få tolkningsföreträde framför andra grupper i samhället. De konservativa ser abort som ett manifest för liberalernas misslyckande och befarar hejdlöst sex och ungdomens förlorade själar. I Västvärlden är frågan en verkligt het potatis. Politiker verkar tycka att man har lite att vinna på att ge sig in i debatten, där obekväma fakta kolliderar med starka värderingar. De vanligaste strategierna att tillgripa blir därför antingen undvikande, uppskjutande på den politiska agendan eller helt enkelt avpolitisering (1999).

5.2.2 Feminism

I en studie som min, av abortfrågan och i en förlängning kvinnors rättigheter, känns det naturligt att använda sig av feministisk teori för att närma sig ämnet. Det finns flera olika feminismer, men gemensam utgångspunkt är att det finns en maktordning där kvinnan underställs mannen. Mäns överordnande tillskriver dem också tolkningsföreträde om sanningen och verkligheten (Wendt Höjer & Åse, *Politikens paradoxer*: 1996).

Vi tillskrivs olika egenskaper beroende på vilket kön vi har; de manliga egenskaperna förnuft, offentlig, allmängiltig (norm), aktiv, är överordnade de kvinnliga; naturlig, känsla, privat och passiv. Egenskaperna påstås vara naturliga för könen, men i själva verket skapas de genom socialisationsprocesser. Feminister skiljer därför på det biologiska könet som vi *föds* med och genus, det kön vi *blir* genom dessa processer. Hirdman kallar detta för genussystem, men det benämns också könshierarki. För att könshierarkin ska kunna upprätthållas krävs att manligt och kvinnligt hålls åtskilt och inte blandas ihop. En flicka/kvinna belönas om hon beter sig enligt reglerna, det vill säga uppträder kvinnligt och bestraffas om hon bryter dem genom att bete sig manligt (ibid).

Marxistisk feministisk teori pratar istället om *könsarbetsdelning* där kvinnor verkar i den privata reproduktiva sfären, där den primära uppgiften är att ge liv. Män verkar i den offentliga sfären och deras samhällsliga uppgift är att skydda staten med sina liv. Genom att hävda att hem och familj är mer en naturlig skyldighet och en privat fråga som inte kan jämföras med männens uppgift, som i högsta grad är politisk, undermineras kvinnors möjlighet till makt och samhällsförändring. Om arbetsdelningen omfördelas kommer även könsmaktsordningen att förändras (ibid).

Den radikala feminismen kopplar makt till sexualitet. Sexualiteten både kontrolleras och definieras av män. Könsmaktsordningen upprätthålls genom mannens dominans och överordnade tolkning av sex och sexualitet. Patriarkatet bestämmer vilka egenskaper som

är sexuellt laddare för kvinnor och män, vilka handlingar som är sexuella och värderar de sexuella handlingarna som positiva eller negativa. Så menar radikalfeminister att en våldtäkt anses bara vara en våldtäkt i domstol om mannen var medveten om att han våldtog, inte för att kvinnan upplevde det så (Wendt Höjer & Åse: *Politikens paradoxer*, 1996).

För att sammanfatta så är den röda tråden i feminismen att maktordningen i samhället är sådan att kvinnor underställs män. Genom att särskilja manliga egenskaper och uppgifter från de kvinnliga skapas och återskapas en makthierarki där mannen alltid är i toppen. Enligt radikalfeminism upprätthålls maktstrukturen på så sätt att män kontrollerar (kvinnans) sexualitet. Kvinnor kan ta tillbaka kontrollen över sig själva och en rättmätig del av makten i samhället om de bryter mot de uppsatta normerna; att inte nödvändigtvis uppträda kvinnligt, ta på sig de kvinnliga arbetsuppgifterna och/eller låta sin sexualitet definieras av andra.

5.2.3. Heteronormativitet

Ett tydligt exempel på en dominerande diskurs är heteronormativitet. Vi tar den så för givet att vi inte ens behöver uttala många av de karakteristiska orden. Vi utgår ifrån att människor omkring oss är heterosexuella, det är normen. När vi undrar om en kille är singel frågar vi reflexmässigt om han har någon flickvän. Får vi ett nej betyder det att han är singel. Tanken att han skulle kunna ha pojkvän slår oss inte. Precis som med kön skapas dikotomier; hetero och homo. Hetero blir det självklara, det ”normala”, homo det avvikande och underordnade (Johansson, H, 2006: *Brist på manliga förebilder*).

6 Analys

I debatten framträder några tydliga teman som jag valt att studera. Hur man ser på *kön* och då framförallt *kvinnor* blir ett självklart tema. Den mest uppenbara tolkningen är att abort är en kamp om kvinnors kroppar, men också deras egna vilja. *Sexualitet* är en stor del av temana kön och kvinna. Jag har därför valt att lyfta ut det och presentera som ett eget tema. Jag har granskat termen Pro-Life, vem är det man menar har *rätt till liv*, *kvinnan eller fostret*? Synen på *vetenskap kontra religion* är nästa tema. Som Kulszycki påpekar är maktkampen mellan vetenskapen och kyrkan manifesterad i abortfrågan. Slutligen ser jag också en kollision mellan *individen och samhället*. Frågan om för vems skull ska man föda barn/göra abort framträder.

6.1.1 Synen på kön - Kvinna=Mor?

Konrad Szymanski, ledamot i Europaparlamentet, inledde konferensen *Aid for women's health* i EU-parlamentet med orden:

”Almost invariably when we talk about fighting AIDS, when we talk about women's rights, when we talk about the aims of our humanitarian aid, some of us refer to re-productive rights and health which, according to WHO definitions, includes abortion. Acknowledging the good will of all of us in the European Parliament and the whole of Europe I cannot understand that question of abortion can be recalled so often, so easily and so unceremoniously when for many people in the world this question is cruel and morally unacceptable. Even if not all of us feel certain that this is human life from the beginning, from the early stages of pregnancy, no one can rationally assume that it is not human life in these early days. We cannot be certain. Nowadays nobody can exclude the possibility that abortion can be considered a brutal attack on defenceless human life, a human life which is unable to protect itself. If we do not have this certainty, we should ask ourselves whether is it worth to risking so much? Do we want to be seen by future generations in the same way as we now see supporters of racism or slavery? Do we want to be seen as people who have seen problems of inequality in terms of race or origin but were blind on fact that people are treated unequally based on the stage of their development? If we do not want to take such a risk we will avoid such a words as ”abortion” or ”reproductive rights and health” in our documents. I believe that all our humanitarian policy's aims can be achieved without referring to reproductive rights and health and to abortion. We can do it more unanimously and in greater solidarity.”

För att vara ett inledningstal till en konferens med titeln *Aid for women's health* är det intressant att kvinnor inte nämns en enda gång i hela anförandet. Det är lätt att få känslan att abort äger rum någonstans i tomma intet. När han definierar abort som en brutal attack mot en försvarslös människa blir det enkelt att hålla med. Man kan se framför sig hur det lilla livet som svävar i rymden plötsligt attackeras. Men en abort utförs inte i rymden, utan i en kvinna, i hennes livmoder. Genom att inte ens bevärdiga kvinnor med ett benämning i sitt tal gör Szymanski det tydligt att kvinnor inte heller har några rättigheter. De är inte intressanta i sammanhanget. Han likställer ”diskriminering på grund av utvecklingsstadium” med rasism och slaveri, men det blir tydligt att han inte har några problem med att diskriminera på grund av kön.

Szymanski föreslår vidare att eftersom vi faktiskt inte kan avfärda att mänskligt liv uppstår vid befruktningen bör man inte nämna ord som abort eller reproduktiva rättigheter i EU-sammanhang. Precis som Kulszycki skriver så använder Szymanski här avpolitisering som taktik. Att försöka påverka EU att förbjuda aborter i sina medlemsländer skulle i dagsläget vara lönlöst, eftersom abortmotståndarna än så länge är i majoritet. Istället väljer han att gå halvvägs. En vädjan att släppa frågan, att sudda ut den från den politiska agendan helt och hållet. Det kan verka vara ett lockande alternativ. När vi nu faktiskt inte kan vara säkra på om det är ett liv eller inte så kanske vi borde låta bli att göra något över huvud taget. Så har man ryggen fri. Men precis som slagorden lät under 1960- och 70-talet så är det personliga politiskt (Wendt Höjer & Åse, *Politikens paradoxer*, 1996). Vi kan blunda för kvinnors situation, men vi kan inte påstå att det inte fortfarande är ett politiskt ställningstagande. Om vi väljer att ”avpolitiserar” abortfrågan gör vi ett aktivt val att vända ryggen till de kvinnor som blivit gravida mot sin vilja. Kvar finns de tusentals illegala aborter, kvinnor som förskjuts från familj och samhälle på grund av skammen av ett ”oäkta barn” och barn som lämnas för adoption eller på gatan för att föräldrarna inte har möjlighet att ta hand om dem. Att ignorera abort för att vi är rädda för att det kanske handlar om mänskligt liv innebär att vi också ignorerar de liv som med säkerhet existerar. Även om de tar frågan ur de politiska debatterna är den fortfarande i högsta grad politisk.

”En mor bör förkroppsliga kärlek och ömhet, och hennes livmoder bör vara den tryggaste av alla platser. Men tyvärr kan den bli en grav.”

Citatet är taget ur ett framförande av parlamentsledamot Urszula Krupa i en debatt rörande Women on Waves, det holländska fartyget som ankrat på internationellt vatten utanför Portugal och där erbjudit portugisiska kvinnor preventivmedel och aborter. Hon ger här ett kort exempel på de ädla ”kvinnliga” egenskaper kärlek och ömhet. De beskrivs förresten som mer än egenskaper, en kvinna inte bara *har* dessa utan hon *är* eller *bör vara* dem. Det här den här typen av tillskrivningar av könsspecifika egenskaper som åsyftas med genussystem (Wendt Höjer & Åse, *Politikens paradoxer*, 1996). ”Eftersom kvinnor är så utomordentligt vårdande till sin läggning faller det ju sig naturligt att de sköter den privata sfären. De kvinnliga egenskaper lämpar sig helt enkelt bäst för hemarbete, så kan männen sköta det offentliga”, tycks man mena.

Dr Dorota Kornas-Biela, psykolog och föreläsare vid Katolska universitetet i Lublin, Polen, höll ett föredrag om ”Women's reproductive health need for integral and positive approach” under *Aid for women's health*. I detta kritiserar hon den postmoderna kulturen

och vad den innebär för vårt identitetsskapande:

”Current approach to fertility and reproduction, specific for the western civilisation of the second part of the 20th century is an expression of a postmodernistic culture under which the concept of a human assumes, that he is a self-creator on the background of a changing standard with no biological or social and cultural limitations... As a consequence, the sole human decision determines the sex he wants to be, what constitutive features are to characterise him, whether and how to use his own fertility. In this perspective significance of femininity or masculinity disappears and thus significance of a family as a community featured by parental bipolarity also disappears.”

Kornas-Biela säger här att vår könsidentitet hänger starkt samman med vår fertilitet. Maskulinitet och femininitet försvinner när vi inte längre väljer att befrukta respektive befruktas. Utan dessa tydliga gränser mellan män och kvinnor försvinner även föräldrarnas bipolaritet och därmed familjens betydelse som själva stommen i samhället.

Vid en första anblick kan man tycka att om det är detta som avgör kvinnliga och manliga egenskaper så kanske det inte är en så stor förlust om de suddas ut. Varför är detta viktigt för abortmotståndarna? Om man utgår ifrån Hirdmans genussystem innebär faktumet att dessa egenskaper försvagas av att könshierarkin inte längre kan upprätthållas i det postmoderna samhället (Wendt Höjer & Åse, *Politikens paradoxer*, 1996). Kvinnors och mäns specifika skillnader kan inte längre åberopas som skäl för manlig suveränitet. Om det inte går att skilja det manliga från det kvinnliga kan mannen inte längre ses som norm.

Kornas-Biela igen:

”A legalised abortion is an information for a man that he does not have to be interested in his woman or his conceived baby anymore because there is a solution to solve this uncomfortable situation i.e. abortion. Abortion laws, which should be emphasised, mark a social permission to release the man from taking care of his progeny (and a woman is depriving him of his protector’s role in her life). A woman can manipulate man’s fertility, she can make herself infertile or abort his baby without informing him about this fact.”

Kornas-Biela säger här att med abort signalerar en kvinna till sin man att han inte behöver intressera sig för henne eller barnet eftersom hon ska/kan ta bort det. Att han inte behöver

oroa sig för ett eventuellt barn är kanske tydligt, men måste det vara så att han inte behöver bry sig om henne? Återigen antyder Kornas-Biela att kvinnor bara behöver och förtjänar uppmärksamhet som mödrar eller blivande sådana. När ingen möjlighet till graviditet finns så är kvinnan inte längre viktig. Genom att beröva mannen en potentiell papparoll tar hon också ifrån honom rollen som hennes beskyddare och därmed intresset för hennes person. I marxistisk-feministisk teori är det just rollen som beskyddare som tilldelats mannen. Om kvinnan inte lever upp till sin roll som barnaföderska så ska hon inte heller ha tillgång till några samhällliga rättigheter, såsom beskydd och delat ansvar för de gemensamma barnen. Om kvinnan kan ta ifrån mannen rollen som beskyddare kan hon också ta kontroll över sig själv och annat i samhället, vilket ses som ett hot mot den manliga maktordningen.

Sammantaget framförs här en bild av kvinnan som reducerad till endast mor. Alla de övriga egenskaper som en kvinna kan ha är irrelevanta. Genom sin unika förmåga att bära fram barn får kvinnan sin plats i samhället. När hon producerar, vårdar och fostrar samhällets nya medborgare berättigas hon skydd och vissa rättigheter, exempelvis sjukvård. Men en kvinna som vill ha andra uppgifter och större frihet än den innanför hemmets väggar ses som ett hot mot ordningen. Om hon tar kontroll över sin fertilitet tar hon makt över sitt eget liv, hon stjälar den ifrån männen. Hon kan då inte längre förminska till endast mamma, utan blir en hel kvinna med flera egenskaper och möjligheter till handling.

6.1.2 Sexualitet

”Activities destroying fertility damage also a physical and psychical health of a woman as well as her own and her partner’s sexual identity (partial and conditional acceptance: sexuality ”yes”, fertility ”no”) and mutual ties (antagonising sexes, infertilising the relation).” (Kornas-Biela)

Genom att separera sexualitet från fertilitet skadar kvinnan både sin och mannens sexuella identitet, vilket orsakar psykiskt lidande. Kornas-Biela förutsätter att vår könsidentitet bestäms av vår insats i barnalstrandet, som befruktare eller befruktad. Utifrån detta bestäms även vår roll i samhället, som offentlig beskyddare eller vårdare i den privata sfären. Genom att kontrollera vår fertilitet suddar vi ut gränserna mellan män och kvinnor. Enligt radikalfeminism är det precis tvärtom, genom att kunna kontrollera sin fertilitet tar kvinnan också större kontroll över sin sexualitet. Utan fertilitetsreglering kan samhället kontrollera om en kvinna haft sex – hon blir gravid. Med den kan hon själv välja när hon vill ha sex och slippa hämmas av oron för att bli med barn.

En kvinnas identitet bygger enligt dessa föreställningar på att hon *är* eller har potential att *bli* mamma. Endast genom moderskapet kan kvinnor söka skydd och respekt inför lagen och i samhället. Lagen ska skydda foster och då måste även modern skyddas. Hon framställs aldrig som sexuell varelse med en egen vilja, utan som en hemvist, ett skydd och en trygghet för det ofödda barnet.

När man definierar sexualitet som endast reproduktion diskvalificerar man också homosexualitet. Indirekt säger Kornas-Biela här att annan sexualitet än den mellan man och kvinna inte är önskvärd eller kan betraktas som fullvärdiga relationer. Med sitt uttalande upprätthåller och återskapar hon den heteronormativa världsbilden. En kvinna (och en man) når sin fullständiga roll som samhällsmedborgare i och med det tvåkönade äktenskapet. Det är i detta heliga förbund som den viktigaste av plikter äger rum: barnalstrandet. De som inte gifter sig och skaffar barn med någon av motsatt kön är inte önskvärda. Homosexuella fyller ingen funktion, de bidrar inte till samhällsutvecklingen och ska därför inte få åtnjuta samma rättigheter som de olikkönade äkta makarna/föräldrarna.

Vad innebär det här för de kvinnor (och män) som inte *kan* få barn? Är de inte likvärdiga människor? Jag anar en motsägelse, när man å andra sidan kritiserar de som aborterar skadade foster, då alla individer oavsett fysiska fel och brister är likvärdiga.

Kornas-Biela fortsätter:

”For the woman's good it is necessary to point out that it is impossible to reconcile the postulate of woman's full freedom in fertility control, leaving her a personal freedom in making decisions about conception, abortion or delivery of a baby with requiring simultaneously from a man to be responsible for a sexual intercourse and its consequences. It is hard to require responsibility from a man as he is deprived of rights to make decisions about conception or delivery of a conceived baby and the only sign of his responsibility is putting on a condom or his unconditional consent to any form of birth control preferred by a woman.”

Här menar hon att det är omöjligt för en kvinna att ha full kontroll över sin fertilitet och samtidigt begära att mannen ska ta ansvar för ett samlag och dess konsekvenser. Man kan inte begära att en man tar ansvar om man tar ifrån honom rätten att bestämma över befruktningen. Ansvar likställs här med makt, den som tar makten får också ta ansvaret.

Men där Kornas-Biela ser en omöjlighet ser jag en möjlighet. Som det ser ut idag är det oftast kvinnan som blir ytterst ansvarig om sex leder till graviditet. Enligt radikal-feministisk teori är det kvinnan som tar ansvar trots att mannen har makten, strukturellt genom att definiera vilka kvinnor och handlingar som är sexuellt laddade och individuellt genom att bestämma hur och när samlag ska genomföras, exempelvis vid våldtäkt. Med preventivmedel och abort som alternativ kan kvinnan åtminstone ta makten över om hon vill att händelsen ska leda till att ett barn föds. Vidare förutsätter det här uttalandet att endast kvinnan är den som väljer fertilitetsreglering. Hon framställs som den som försöker slippa ifrån sitt ansvar som mor. Dessutom berövar hon mannen sin avkomma och möjlighet till faderskap. Men de flesta par är nog överens om ifall man vill att sex ska leda till graviditet. Även mannen kan vara intresserad av att undvika eller avsluta en befruktning.

Man antyder att kvinnors legitimitet som samhällsmedborgare beror av deras förmåga att ge liv och vara mödrar. Men en individs identitet består av otaliga delar som fogats samman. Vår uppfattning om vår kropp, sexualitet, intellekt, prestationer, andlighet, vänkrets och familj är bara några av de faktorer som formar hur vi själva och andra konstruerar vårt jag. Föräldraskap *kan* också vara en av dessa beståndsdelar, men för de som inte kan eller vill ha barn är det inte det.

6.1.3 Rätten till liv – kvinnan eller fostrets?

”Många människor runt om i världen frågar sig om det kan finnas ett värre förfall eller någon värre grymhet än att mörda ett barn i moderlivet. Att döda ett barn i moderlivet är inte någon mänsklig rättighet.”

Återigen ett citat från Urszula Krupa i debatten om Women on Waves. Med kraftuttryck som *grymhet*, *förfall* och *mord* visar Krupa sitt förakt för kvinnor som väljer bort moderskap och därmed sviker sin samhällseliga plikt. De ”grymheter” som kan ha försatt kvinnan i situationen räknas inte. Att hon genom att föda ett oönskat barn utsätts för ett maktövertagande när hon inte får bestämma över sin egen kropp och sitt eget liv är inte väsentligt. Det är tydligt att ”barnet i moderlivet” sätts i första rummet.

I en intervju för tidningen Magazine Markiza fick Anna Zaborska, ordförande för EU-parlamentets utskott för jämställdhet och kvinnors rättigheter, frågan om hon är emot abort även då kvinnan blivit gravid till följd av våldtäkt:

”Such cases are very rare; abortions that result from rape are only about 1 %

of the total amount..The woman getting pregnant after an act of violence is endured to trauma. Undergoing abortion she is exposed to another one – she ends her child’s life. The jolt from killing her own child’s is often bigger than the one suffered from rape.”

Det brittiska partiet *ProLife Alliance* har funnits sedan 1996 och ställde upp i Europaparlamentsvalet 2004, där de fick 20 000 röster. De uttrycker sig på ett sätt som liknar Zaborskas:

”Abortion is often recommended in cases of rape. But abortion does not undo the rape; instead it compounds violence with violence. It is an indefensible response to a complex situation. Putting aside the injustice of an innocent child being killed for her father's crime, there is evidence that abortion only deepens the trauma of the rape victim as well as taking the innocent life of her child.”

Dessa uttalanden förutsätter att kvinnan identifierar sig med moderskap och definierar resultatet av våldtäkten som sitt barn. Det återupplevande av våldtäkten och påminnelsen om förövaren som kvinnan skulle kunna uppleva varje gång hon ser på barnet väger inte lika tungt som fostrets rätt att leva.

”Conflicting parents and children. A child is treated as a potential mother's enemy thus she must fight with herself (e.g. with reluctance to the child) and with the child (e.g. for her rights and range of freedom) as a parasite preying on her health, captivating her psychically, destroying her possibilities of self-development in many more important fields than just kitchen and living room. Conception of a baby seems to cause a state of conflict unsolvable to both parties. Antagonising a child and a mother creates, without fail, a negative atmosphere for reproduction, promotes opinions that mother has nothing to owe her child, reproduction brings nothing good but deteriorates parent’s life quality.”

Genomgående för dessa uttalanden och för de ovan av Komás-Biela är att man tar ställning mot kvinnan och därmed direkt eller indirekt för fostret. Hon utmålas som egoistisk, oansvarig, fixerad vid materiella saker, njutning och självrealisering. Fostret omskrivs till ett ofött barn, en individ värd att skyddas och premieras. Man upprepar rätten till och respekten för liv som ett mantra, men det är tydligt att det inte gäller kvinnors rätt till sina liv, utan endast fostrens rätt. Ännu tydligare blir detta i slutorden av Komás-Biela:

”..it is a task of each couple of parents to optimise baby's quality of life from the moment of conception and even preparation for this moment to welcome the baby with joy and even if it is not planned still is welcomed, because the mother's womb should be a home for it in the best possible way.”

En kvinna som blir gravid är inte längre kvinna och subjekt, utan blivande mor och därmed en behållare som bör göra sitt yttersta för att göra det så bekvämt och tryggt som möjligt för sitt innehåll och fullborda sin uppgift i livet som en riktig kvinna: reproduktion. Fostret, eller embryot som det heter när det är riktigt ”nytt”, som ligger i hennes mage är inte ett objekt, något som är en del av henne. Det är ett barn, ett ofött barn. Detta, som av vissa snarare benämns cellklump än barn, blir istället subjektet som ska vårdas och tas omhand av kvinnan, objektet.

6.1.4 Vetenskap kontra religion/Förnuft kontra moral

”Fertility and reproduction are not considered important elements constituting a human, other methods of self-realisation are accepted as more fulfilling. It is expressed through an obsession of control and planning of reproduction and its categorising as follows: rights, freedom, autonomy. Reproductive decisions are perceived as individual, pragmatic and medical ones (between a patient and a gynaecologist) and their family and moral nature is vanished.”

Kornas-Biela ser hur graviditet och barnafödande, som förr var något man vände sig till familj och eventuellt sin präst för stöd och rådgivning kring, nu har blivit en individuell upplevelse. Man behöver inte längre vända sig till familjen för hjälp, då man kan välja bort en graviditet om man inte klarar av den på egen hand. Information och rådgivning betrör man inte längre sin andlige ledare, utan uppstår komplikationer så är det gynekologen man anförtror sig åt.

”Sexuality and reproduction were deprived of their moral and spiritual aspect, sexual activity was separated from the marriage and reproduction, whereas pursuit to intensify sexual sensations necessitates control of the so called sexual and reproductive health and in consequence development of contraception and abortion industry. According to social standards “a reproductive freedom” means the right to “sex with no pregnancy risk”.

Kyrkan har länge haft monopol på att definiera sexualitet. Den har framställts som ett

heligt förbund mellan två makar (av olika kön), med syfte att skapa nytt liv. Genom att hylla barn inom äktenskapet och fördöma sex utanför det har man präglat sexualmoralen i sekel efter sekel. Samma synsätt anas i Komras-Bielas uttalande ovan, där medel för att kontrollera sin fertilitet framställs som ett hot mot moral och andlighet. Finns det en rädsla för att man överger kyrkans värderingar och kanske till och med hela kyrkan? Genom sin stränga syn på sex finns ett allvarligt hot att människor överger sin tro för ett liv där man kan integrera sin egen sexualitet, i påvens ögon syndig, i sin identitet och livsstil. Då kommer Vatikanen att tappa sitt inflytande i världen, och därmed även makt, medel och andra privilegier.

En annan talare vid *Aid for Women's health*, Dr Joseph Cassar, maltesisk ambassadör, citerade dr Louis Galeas protester vid ICPD Kairo:

”We cannot agree to methods of birth control or population control that result in early or late abortions. We are against abortion and especially against internationally promoted and state-promoted abortion as a means of controlling population, and we are obliged to oppose such resolutions at this Conference, as also to oppose the use of language which may be interpreted in this manner. We also insist that the international and national promotion of methods for regulating fertility should not be such as to violate deeply-held beliefs of local culture and religion.”

Galeas uttrycker här en tydlig ståndpunkt gällande vetenskap kontra religion. Vetenskap, i det här fallet moderna fertilitetsregleringsmetoder, får inte inkräkta på religionens mark. På ett område där kyrkan uttryckt sin åsikt får inte vetenskapen gå emot. Om det, som nu, finns tekniker som kan underlätta för föräldrar att kontrollera storleken på sin familj har vetenskapen ingen rätt att ge människor det valet, kyrkan bestämmer.

I en debatt i EU-parlamentet angående bistånd till utvecklingsländer uttalande sig ledamoten Konrad Szymanski såhär:

”...jag kämpar desto hårdare mot införandet av lagstiftning om så kallade reproduktiva och sexuella rättigheter, som förutsätter vårt politiska och ekonomiska stöd till abort...Detta sänder ut en mycket negativ signal till de européer som har moraliska invändningar mot abort och som inte vill betala för åtgärder som gömmer sig bakom den svårbegripliga termen ”reproduktiva rättigheter”...Kan vi ignorera ett stort antal kristnas samvete bara för att de i

dag befinner sig i minoritet? I dagsläget låter vi dem tydligt förstå att EU har blivit ett projekt där de inte längre har någon roll att spela.”

Uttalandet är en del av en större diskurs som presenterades av Kulszycki ovan, nämligen den om kyrkans makt i det nutida europeiska samhället. Fram till modern tid hade kyrkan och staten ett väldigt tätt samarbete i princip alla europeiska länder. Men under de senaste hundra åren har många av dessa genomgått en sekulariseringsprocess och kyrkans makt har minskat drastiskt. Szymanski säger här indirekt att trots att kristna idag är i minoritet i unionen, men trots detta bör deras åsikter värderas som om de vore i majoritet. Vatikanen är idag ett bland många samfund som vill påverka politiken; nationellt, i EU och i världen. I FN har den observatörsstatus, vilket innebär att de direkt kan vara med och påverka beslutsfattande, men de har ingen egen rösträtt. Somnämns finns det en diskussion angående huruvida den nya EU-konstitutionen ska grundas på kristna värderingar. Men när nu kristendomen och speciellt katolicismen är en (politisk) minoritet i Europa, ska den då ändå få större inflytande än andra lobbyorganisationer? Urszula Krupa i samma anförande som ovan angående Women on Waves:

”Herr talman, mina damer och herrar! Först vill jag tacka Gud för att Han har gett mig möjligheten att tala inför parlamentet om den viktigaste frågan i modern tid, nämligen försvaret av livet...Jag undrar om européer i det tjugoförsta århundradet verkligen önskar en frihet som ger fria tyglar åt människor med störda personligheter, utan samvete, högre känslor, värdighet eller medkänsla, människor som på senare tid har beskrivits som omogna för att inte väcka sovande samveten. Sådana människor klassificerades förr i tiden faktiskt som psykopater. Förnuftiga och ansvars-kännande läkare och forskare har med fasa observerat den manipulation med och degradering av vetenskapen som äger rum vid laboratoriemikroskopet. Det är liktydigt med terrorism, i tunn förklädnad, riktad mot de allra svagaste barnen, och leder till att moderna utrotningläger bildas. På vilket sätt skiljer sig dödandet av försvarslösa barn i moderlivet från blodbadet i Beslan? Mot allmänhetens önskan har dödsstraffet för de allvarligaste brotten avskaffats i Europa. Men samtidigt åberopar man samma allmänna opinion och förespråkar dödsstraff för de mest försvarslösa och oskyldiga. På vilka grunder vågar Europeiska unionen ta sig rätten att fatta beslut om människors liv och död?”

Till skillnad från tidigare anföranden, då det framgick att man anser att religionen står över vetenskapen, använder sig Krupa nu av vetenskapen och förnuftet som argument. Trots att hon i sin inledning visar sin tacksamhet till gud är det ändå vårt (eller de

närvarande åhörarnas) förnuft hon vädjar till. Jag är inte säker på om hon åsyftar kvinnor som väljer abort eller abortläkare när hon beskriver de störda personligheterna som klassats som psykopater. Hursomhelst patologiserar hon de som är involverade i en abort med sina kraftfulla ord ”terrorism”, ”blodbad” och ”utrotningsläger”.

6.1.5 Individ kontra samhälle

Jag återanvänder här ett citat från ovan av Komar-Biela, eftersom jag tycker att det har flera bottenar, det går att diskutera på olika sätt.

”Fertility and reproduction are not considered important elements constituting a human, other methods of self-realisation are accepted as more fulfilling. It is expressed through an obsession of control and planning of reproduction and its categorising as follows: rights, freedom, autonomy. Reproductive decisions are perceived as individual, pragmatic and medical ones (between a patient and a gynaecologist) and their family and moral nature is vanished.”

Komar-Biela kritiserar här hur nutida kvinnor och män tar avstånd från sin fertilitet som en del av sin mänskliga natur. Genom tvångsmässig artificiell familjeplanering (till skillnad från naturlig som innebär säkra perioder och avbrutna samlag, ofta förespråkad av pro-life-personer som godtagbar familjeplanering) strävar man efter självuppfyllelse. Med föraktfull ton beskriver hon hur ledord har blivit rättigheter, frihet, och självständighet, i motsats till samhörighet och självförsakan för familjen och samhällets bästa. I den värld hon föredrar har kvinnor inte längre kontroll över sina kroppar, utan de blir ett medel för män att bruka bäst de vill. För privat bruk till sex och för att skaffa sig en avkomma och för samhället blir de producenter av och vårdare för nya medborgare.

”Constant introduction of new medical services concerning conception planning, artificial induction of human life, experimenting with genetic material and human embryos as well as offering new services during pregnancy, labour, postpartum period, menstruation, and menopause help to solve actual life situation of a couple but it can not be done without some consequences. Their choice (e.g. of a service) is shaped (or even determined) by assimilated standards and expectations of a society concerning the so called ”modern woman”, ”sufficient number of children in a family”, ”proper age for delivering children”, ”quality of life that is worth of living”. These standards are such a heavy pressure for the individual that it is hard to say that they give a freedom of choice.”

Pro-life-principen kritiseras för att inte ge människor möjlighet att välja själva bland de alternativ som finns, i det här fallet bland tillgängliga metoder för familjeplanering. Här har Konras-Biela lyckats vända på hela debatten. Hon varnar för att de ”valmöjligheter” som modern fertilitetsreglering erbjuder innebär påtvingade nya ideal. Istället för att ge kvinnan frihet blir de så pressande att man tvingas att välja dessa nya alternativ, att vara den moderna kvinnan.

På samma sätt menar organisationen CARE, ackrediterad lobbyorganisation i EU-parlamentet, att preventivmedel och abort tar ifrån unga tjejer valet att säga nej till sex:

”Greater availability of contraceptive services, specialised family planning services and liberal sex education have the combined effect of taking away a young woman’s last line of defence against the pressure to take part in premature sexual activity. They weaken her ability to say ‘no’.”

Man säger alltså att tillgängliga metoder för att inte bli med barn tar ifrån unga tjejer ”sitt sista försvar” mot att säga nej till sex. Om det inte finns en risk för graviditet, finns det då inga skäl för unga killar att sluta försöka tvinga till sig sex? CARE ger här en tydlig bild av sin syn på tjejers och killars sexualitet. Unga killar vill till varje pris ha sex, medan tjejerna inte vill. För tjejerna är det för tidigt. De bör varken vilja eller ha sex. För att kunna värja sig måste tjejerna argumentera för sin sak, de måste ha godtagbara skäl för att säga nej. Det yttersta och mest slagkraftiga verkar vara just risken för graviditet. Om de verkligen vill förändra det här handlingsmönstret borde de kanske inte konservera de argument som tjejerna kan använda, det omskapar snarare bara hur ungdomar lär sig se på sin och det motsatta könets sexualitet. Med den här synen lär de ut att en tjejs ”nej” eller ”jag vill inte” inte räcker för att killen ska backa. Man tar ifrån killen ansvaret för sina relationer och handlingar gentemot tjejer. Han kan inte svara för sin sexualitet och han behöver inte heller ha någon dialog med sin partner angående detta. För övrigt kan man ifrågasätta om det alltid är så att tjejer *vill säga nej* och att killar alltid är den som pressar.

Men det här uttalandet handlar också om större, mer generella frågor. Är det rätt att staten ska ”skydda” sina medborgare genom att undanhålla alternativ? Var går gränsen för skydd och när övergår det i tvång? Ska staten definiera vilka ideal som kan pressa en kvinna att ta bort ett foster? Har staten rätt att undanhålla unga flickor preventivmedel och abortfaciliteter så att hon ska kunna använda det som skäl för att inte behöva ha ”för tidigt” sex? Vem avgör vad som är för tidigt sex, hon själv eller staten? Det finns flera exempel på när staten redan har lagt sig i sådana här frågor, exempelvis restriktioner

kring alkoholförsäljning och försäljning av vissa läkemedel samt totalt förbud mot narkotika. En skillnad är dock att man under rus av något slag kan skada andra eller på annat sätt utföra kriminella handlingar. Familjeplanering däremot leder inte till kriminalitet och skadar ingen levande människa, förutsatt att man inte räknar fostret som person.

6.2 Slutdiskussion

Som framgår av min analys ovan är abortfrågan väldigt komplex, den handlar om flera saker på samma gång. Motståndarna påstår sig värna om livet och individen och självklart handlar det om enskilda människor; kvinnor och deras potentiella barn. Det handlar också om kvinnor och deras plikter och plats i samhället, men även maktförhållandet mellan dem och männen. Slutligen finns en maktkamp på strukturell nivå. Var upphör individens självbestämmanderätt och var börjar statens ansvar och kontroll? Vilka värderingar ska styra lagstiftning; ska den grundas på förnuft, vetenskap och teknologi eller är det kyrkan med slagord som moral och etik som bör få bestämma?

Oppositionen i och kring EU har gjort sin syn på saken tydlig. Man presenterar ett väldigt traditionellt perspektiv, både på kvinnor och på samhället i stort. Kvinnor bör inte vilja ha sex annat än för reproduktiva syften och endast inom det tvåkönade äktenskapet. De kvinnliga egenskaperna ska bevaras och speciellt en: att kunna befruktas. Kvinnans uppgift och samhällliga plikt är att föda och vårda barn. Genom denna uppgift får hon sin ställning, uppmärksamhet och roll att spela för sitt land. Med modern familjeplanering hotas denna samhällsordning. De åtskilda manliga och kvinnliga egenskaperna blandas, en kvinna kan välja att försvara och utveckla sitt land och ingen kan straffa henne för när, hur och med vem hon har sex. I förlängningen innebär det större makt åt individen, för både män och kvinnor, medan samhällets makt minskar. Kyrkan, moralens väktare, tappar också inflytande över såväl enskilda människor som över nationer, när läkare och andra representanter för vetenskapen tar över rollen som rådgivare.

7. Källor

7.1.1 Internet

www.careforeurope.org

www.catholicsforchoice.org/topics/international/documents/2004zaborskafactsheet.pdf

[www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-
//EP//TEXT+CRE+20061212+ITEM-008+DOC+XML+V0//SV&language=SV](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20061212+ITEM-008+DOC+XML+V0//SV&language=SV)

[www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-
//EP//TEXT+CRE+20040916+ITEM-001+DOC+XML+V0//SV&language=SV](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20040916+ITEM-001+DOC+XML+V0//SV&language=SV)

www.iheu.org/v4e/

www.ippf.org

www.konradszymanski.pl/reklamy/rodzina_aborcjapro_life_en.pdf

7.1.2. Rapporter

Federa, 2000

The Anti-Abortion Law in Poland, the functioning, social effects, attitudes and behaviours.

SOU 2005:90: *Aborter i Sverige – betänkande av utredningen om utländska aborter*

RFSU, 2004: *Breaking through – A guide to sexual and reproductive health and rights.*

Hässleholm: Norra Skåne Offset

RFSU, 2004: *Fokus Kairo.* Hässleholm: Norra Skåne Offset

7.1.3. Böcker

Björnsson, G, Kihlbom, U, Tersman, F & Ullholm, A, 1994: *Argumentationsanalys.*

Stockholm: Natur och kultur

Ejvegård, R, 2005: *Argumentationsanalys.* Lund: Studentlitteratur

Johansson, H, 2006: *Brist på manliga förebilder.* Göteborg: Intellecta Docusys

Kulczycki, A, 1999: *The Abortion Debate in the World Arena.* Basingstoke: Macmillan

Maguire, D, 2003: *Sacred rights.* New York: Oxford University Press

Sjöberg (red), 1999: *Mer än kalla fakta.* Lund: Studentlitteratur

Svenning, C, 2003: *Metodboken.* Eslöv: Lorentz förlag

Thörn, C, 2004: *Kvinnans plats(er). Bilder av hemlöshet.* Stockholm: Égalité

Wendt Höjer, M & Åse C, 1996: *Politikens paradoxer.* Bjärred: Academia Adacta

Wikström, H, 2007: *(O)möjliga positioner.* Göteborg: Intellecta Docusys

Winther Jörgensen, M & Phillips, L, 2000: *Diskursanalys som teori och metod.* Lund:

Studentlitteratur